

Vroegmoderne tijd

De Italiaanse schilder Vasari schreef in 1550 een boek met daarin biografieën en beschrijvingen van werken van Italiaanse schilders, architecten en beeldhouwers die leefden tussen 1300 en 1550. Hij benoemde daarbij drie periodes:

- 1 de veertiende eeuw, die met kunstenaars als Cimabue en Giotto de “rinascimento” (hergeboorte, renaissance) van de klassieke kunsten betekende;
- 2 de periode van “augumento” (vermeerdering) waarin de kunst groeide en verbeterde;
- 3 zijn eigen periode vanaf 1500, de “perfezione” (volmaaktheid) met Michelangelo als centrale kunstenaar.

Vasari gebruikte in zijn Vite de term “middeleeuwen” om de tijd te beschrijven tussen de klassieke oudheid en de veertiende eeuw.

2p **12** Leg aan de hand van zijn indeling in periodes uit, dat deze term niet objectief is.

Historici beweren dat er een verband bestaat tussen de opkomst van de steden in West-Europa, het boek van Vasari (zie vraag 12) en de verspreiding van de renaissance.

3p **13** Beredeneer welk verband dat was.

Gebruik bron 5.

Een bewering:

Uit de beschrijving van Vasari blijkt dat het fresco van Rafaël twee ontwikkelingen uit de zestiende eeuw laat zien.

- 4p **14** Noem die twee ontwikkelingen en geef van elk een voorbeeld uit de beschrijving van het fresco.

In 1628 veroverde kapitein-generaal Piet Hein vlak bij Cuba een Spaans konvooi dat zilver uit de Spaanse zilverbijlen in Zuid-Amerika vervoerde naar Spanje. Hij bracht zijn buit naar de Republiek waar het zilver voorlopig werd opgeslagen. Dit leidde in grote delen van Europa tot een economische neerval door gebrek aan muntgeld.

In de zeventiende eeuw ontstaat een wereldeconomie.

- 4p **15** Leg uit, telkens met een verwijzing naar deze gebeurtenissen:
- waardoor deze wereldeconomie kon ontstaan en
 - waardoor deze gebeurtenissen als bewijs kunnen dienen voor het bestaan van een wereldeconomie.

In de negentiende eeuw schrijft J. Viotta het lied “Heb je van de zilveren vloot wel gehoord?” waarin Piet Hein en het kapen van de zilverbloot werden verheerlijkt. Het werd een populair lied dat schoolkinderen moesten leren zingen.

- 1p **16** Geef aan welke ontwikkeling uit de negentiende eeuw dit lied illustreert.

Gebruik bron 6.

Deze afbeelding van een slavenschip is een effectief propagandamiddel geweest van de abolitionisten.

- 4p **17** Leg uit:
- welke boodschap de abolitionisten met deze afbeelding willen overdragen en
 - dat het succes van de afbeelding met een ontwikkeling in het denken van de achttiende eeuw verklaard kan worden.

Gebruik bron 6.

Stel: je doet onderzoek naar de transatlantische slavenhandel en je vraagt je af of deze bron bruikbaar is voor je onderzoek.

- 2p **18** Noem een reden waarom je twijfelt aan de bruikbaarheid van deze bron voor je onderzoek en geef aan of die te maken heeft met de representativiteit of met de betrouwbaarheid van de bron.

Gebruik bron 7.

Een bewering:

Met deze gegevens kun je het verband aangeven tussen de groei van het aantal slaven in de Verenigde Staten en de Industriële Revolutie.

- 2p **19** Leg dit verband uit.

bron 5

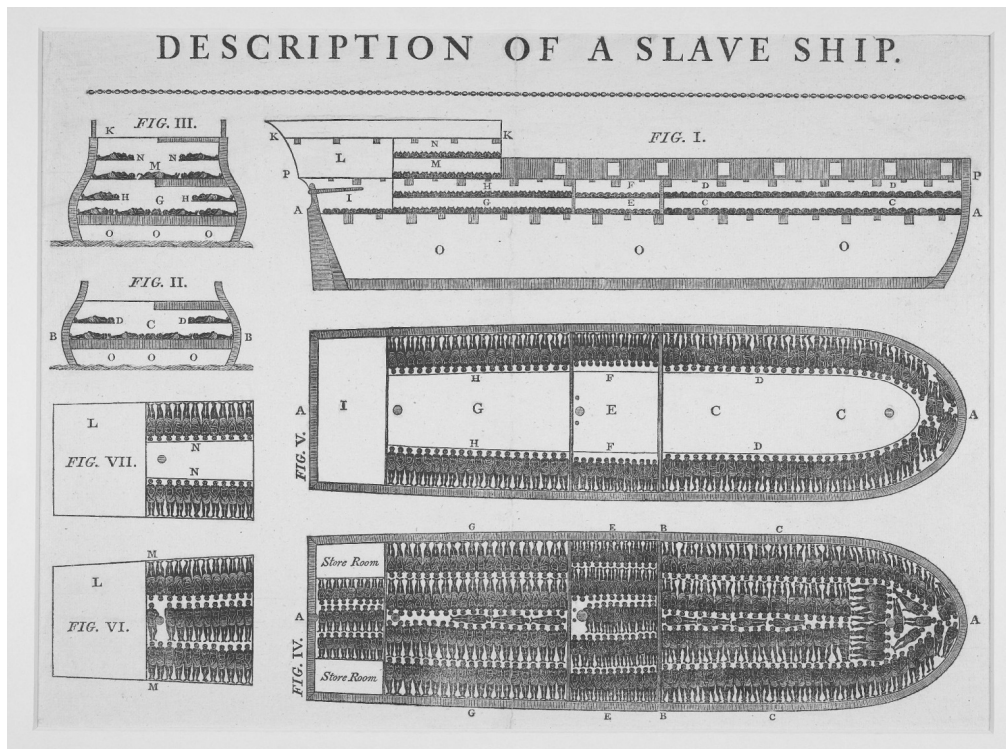
De Italiaanse schilder Vasari publiceert in 1550 een boek vol levensbeschrijvingen van kunstenaars. In dit boek geeft Vasari een beschrijving van de "School van Athene", een fresco uit 1510 van Rafaël met daarop de vertegenwoordigers van het Griekse denken:

Daar zijn ook Aristoteles en Plato, met respectievelijk de Ethici en Timaeus en een groep filosofen in een kring om hen heen. Onbeschrijfelijk mooi zijn de astrologen en wiskundigen die figuren en patronen tekenen met hun sextanten¹⁾. Onder hen bevindt zich een man van opvallende schoonheid, die zijn hoofd gebogen heeft en zijn handen in verbazing gespreid houdt. Dit is het portret van Frederigo II, hertog van Mantua, die toen in Rome was. Een ander buigt zich naar de grond en heeft een passer in de hand waarmee hij op een lei tekent (...). Naast hem staat Rafaël zelf, getekend met behulp van een spiegel. Hij is een zeer bescheiden jongeman met een bevallige en aantrekkelijke gelaatsuitdrukking en een zwarte baret op zijn hoofd.

noot 1 Een sextant is een instrument waarmee de positie van een schip op zee bepaald kan worden.

bron 6

Deze tekening van het slavenschip "Brooks" wordt in 1788 uitgegeven door abolitionisten naar aanleiding van de discussie over de slavenhandel, die op dat moment in het Britse parlement wordt gevoerd:

Vertaling
Beschrijving van een slavenschip.

Toelichting
De afbeelding toont het laadplan van het slavenschip "Brooks", waarbij 600 slaven worden ingetekend, terwijl het schip eigenlijk gebouwd is om 450 slaven te vervoeren. Dit schip maakt de tocht van Afrika naar Amerika drie keer; met hoeveel slaven aan boord is onbekend.

bron 7

Een tabel:

**Overzicht van katoenproductie en aantal slaven in de Verenigde Staten
1790 – 1840**

jaar	1790	1820	1840
Aantal balen katoen	4.000	73.000	1.400.000
Aantal slaven	700.000	1.500.000	2.500.000

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.